

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2008
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄
ΘΕΜΑ Α1

A1.1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Ο ιστοριογράφος Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος θεμελίωσε την πολιτιστική συνέχεια του ελληνικού έθνους με αδιάσειστο επιχείρημα την αδιάλειπτη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού.
- β. Η Ιερή Συμμαχία αποσκοπούσε στην προώθηση των φιλελεύθερων και εθνικών κινημάτων.
- γ. Το Νεοτουρκικό Κίνημα του 1908 υποσχέθηκε στους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ισονομία, ισοπολιτεία και ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.
- δ. Στις 25 Μαρτίου 1924 ανακηρύχτηκε από τη Βουλή, με πρωτοβουλία κυρίως του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, η αβασίλευτη δημοκρατία.
- ε. Ο φιλελεύθερος ηγέτης Καβούρ κατόρθωσε να ενοποιήσει τη Γερμανία. Μονάδες 10

A1.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Δόγμα Μονρόε
- β. Αρχή της δεδηλωμένης Μονάδες 15
- γ. Εξαρχία

ΘΕΜΑ Α2

A2.1. Η Επανάσταση του 1821 ήταν προϊόν εθνικού κινήματος. Ποια ήταν τα κυριότερα συστατικά στοιχεία του ελληνικού εθνικού κινήματος; Μονάδες 10

A2.2. Τι προέβλεπε η συνθήκη Ειρήνης του Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1913) και σε ποιες διπλωματικές ενέργειες προέβη η Ελλάδα προκειμένου να εξασφαλίσει τη συνεργασία της Ρουμανίας για την υπογραφή της συνθήκης; Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ Β΄
ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που ακολουθεί και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

- α. Στο Κίνημα της «Εθνικής Άμυνας» (16/29 Αυγούστου 1916) και στη στάση που τήρησε ο Ελευθέριος Βενιζέλος σε αυτό. Μονάδες 15
- β. Στα «Νοεμβριανά». Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Βενιζέλος, απογοητευμένος από την εμμονή του βασιλιά Κωνσταντίνου στην ουδετερότητα, έρχεται σε συνεννοήσεις με τον ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη και τον στρατηγό Δαγκλή για τη στάση που πρέπει να τηρήσουν. Κατόπιν, [...] φεύγουν οι δύο πρώτοι (ακολουθεί ύστερ' από λίγες ημέρες και ο Δαγκλής) για τα Χανιά της Κρήτης και εκεί σχηματίζουν την προσωρινή κυβέρνηση της χώρας (τη γνωστή Τριανδρία) στην οποία προσχωρεί η Επιτροπή Εθνικής Αμύνης Θεσσαλονίκης. Ο διχασμός του ελληνικού κράτους και του έθνους σε δύο χωριστές παρατάξεις με όλα τα προβλεπόμενα ολέθρια αποτελέσματα έχει συντελεστεί.

Στα τέλη Σεπτεμβρίου [...] ο Βενιζέλος αποβιβάζεται στη Θεσσαλονίκη. Τη διακυβέρνηση της χώρας αναλαμβάνει η τριανδρία Βενιζέλου – Κουντουριώτη – Δαγκλή.

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*,
εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 356

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που ακολουθεί και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε τις συνθήκες υπό τις οποίες εκδηλώθηκε η Βιομηχανική Επανάσταση στην Αγγλία κατά τον 19ο αιώνα. Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στα 1851, στη Μεγάλη Βρετανία δέκα πόλεις ξεπερνούν τις 100.000 κατοίκους [...]. Το Λονδίνο φτάνει τα 2,3 εκατομμύρια [...]. Το Μάντσεστερ ξεπερνά τις 400.000 κατοίκους, η Γλασκόβη τις 300.000 και το Μπίρμινγκχαμ τις 200.000.

Το Μάντσεστερ αναδεικνύεται στην πρώτη πόλη της βαμβακοβιομηχανίας:

Στα 1835, η περιοχή του Μάντσεστερ [...] συγκεντρώνει το 80% των εργατών της βαμβακοβιομηχανίας και στα 1846, το 85%. Η πόλη αυτή διαθέτει πολλά πλεονεκτήματα. Βρίσκεται κοντά στο Λίβερπουλ, απ' όπου γίνονται οι εισαγωγές του βαμβακιού. Επιπλέον περιβάλλεται [...] από ένα πλούσιο κοίτασμα άνθρακα, που εκτείνεται από το Όρμσκιρκ μέχρι το Μπάρι και το Άστον. Η ανθρακοπαραγωγή δεν υπολογίζεται εύκολα, αλλά οπωσδήποτε ξεπερνά κατά πολύ τις επτακόσιες έως εννιακόσιες χιλιάδες τόνους, που καταναλώνει μόνον η πόλη του Μάντσεστερ.

[...] Η Μεγάλη Βρετανία δεν διαθέτει μόνον την πιο ανεπτυγμένη οικονομία. Επιπλέον, όλη η διαδικασία ανάπτυξης συνδέθηκε εξαρχής με την αποικιοκρατική επέκταση και το θαλάσσιο εμπόριο. Ήδη υιοθετεί τη λογική της εξειδίκευσης και του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, που προκύπτει από την ίδια τη δομή των εξαγωγών της και τη διάρθρωση, προπάντων, των εισαγωγών της.

Η προώθηση των εξαγωγών, στα πλαίσια της βρετανικής οικονομίας σημειώνει γιγάντια άλματα. Κατά τις δεκαετίες του 1820 και 1830, εξάγει το ένα πέμπτο της παραγωγής της, στα 1851 ξεπερνά το ένα τέταρτο, στα 1861 το ένα τρίτο, στα 1871 τα δύο πέμπτα.

Michel Beaud, *Ιστορία του Καπιταλισμού από το 1500 ως σήμερα*,
μετ. Μ. Βερέττας, εκδ. Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1987, σσ. 142-143, 158

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A1.1

α. Σωστό β. Λάθος γ. Σωστό δ. Σωστό ε. Λάθος

A1.2

- α. Δόγμα Μονρόε: Εκφράστηκε από τον Αμερικανό πρόεδρο Μονρόε, ο οποίος το 1823 διακήρυξε επίσημα ότι η αμερικανική ήπειρος δεν επρόκειτο ποτέ στο μέλλον να αφηθεί στη διάκριση των αποικιακών δυνάμεων της Ευρώπης. Με το δόγμα αυτό κατοχυρώθηκε η ανεξαρτησία των χωρών της Λατινικής Αμερικής. (σχολικό βιβλίο σελ.13)
- β. Αρχή της Δεδηλωμένης: Αρχή που καθιέρωσε το 1875 ο πρώτος μεγάλος κοινοβουλευτικός άνδρας της χώρας, ο Χαρίλαος Τρικούπης, μετά από πολιτικούς αγώνες. Σύμφωνα με αυτήν ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ αποδέχθηκε επίσημα ότι θα έδινε εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στον αρχηγό του κόμματος που είχε τη «δεδηλωμένη εμπιστοσύνη» του κοινοβουλίου. Η αποδοχή της αρχής της δεδηλωμένης υποχρέωσε τον ανώτατο άρχοντα να σέβεται τη λαϊκή ετυμηγορία και συνεπώς τη λαϊκή κυριαρχία και αφετέρου συνέβαλε, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, στην ανάπτυξη των πολιτικών σχηματισμών που διαχειρίζονταν έως τότε την εξουσία σε πολιτικά κόμματα με σταθερές αρχές και προγράμματα. (σχολικό βιβλίο σελ.36)
- γ. Εξαρχία: Έτσι ονομάστηκε η χωριστή, από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, Εθνική Εκκλησία της Βουλγαρίας, την αναγνώριση της οποίας εξασφάλισαν οι Βούλγαροι το 1870 από τον Οθωμανό Σουλτάνο, με τη υποστήριξη των Πανσλαβιστών της Ρωσίας (σχολικό βιβλίο σελ.63)

ΘΕΜΑ Α2

A2.1 Η απάντηση εντοπίζεται στο σχολικό βιβλίο, σελ. 16: «Από τα κυριότερα συστατικά στοιχεία [...] της λαϊκής κυριαρχίας».

A2.2 Η απάντηση εντοπίζεται στο σχολικό βιβλίο, σελ. 73: «Η ομώνυμη συνθήκη ειρήνης [...] στις ελληνορωμανικές σχέσεις».

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Το υποερώτημα α συντίθεται από δύο ζητούμενα:

τα ιστορικά στοιχεία σε σχέση με το Κίνημα της «Εθνικής Άμυνας».

Για το σκοπό αυτό αξιοποιούμε το χωρίο του σχολικού στη σελ. 84:

«Στις 16/29 Αυγούστου 1916 [...] στο πλευρό της Συνεννόησης»,

Το παράθεμα από την «Νέα Ελληνική Ιστορία» του Α.Βακαλόπουλου επιβεβαιώνει τις παραπάνω πληροφορίες και παρέχει επιπρόσθετα στοιχεία όπως:

τις «συνεννοήσεις» του Βενιζέλου με τους Κουντουριώτη και Δαγκλή για τη «στάση που πρέπει να τηρήσουν» αναφορικά με την πολιτική ουδετερότητας του βασιλιά Κων/νου.

τη φυγή των Βενιζέλου –Κουντουριώτη στην Κρήτη και το σχηματισμό προσωρινής κυβέρνησης στα Χανιά.

την άνοδο του Βενιζέλου στη Θεσ/κη και την ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας μετά την εκδήλωση του κινήματος της «Εθνικής Αμύνης».

τη στάση που τήρησε ο Ελ. Βενιζέλος ως προς αυτό.

Στο σχολικό αναφέρεται ως αίτιο διαμόρφωσης της στάσης του Βενιζέλου η «Βουλγαρική απειλή». Το παράθεμα συμπληρώνει την ιστορική αφήγηση με την πληροφορία ότι το αίτιο που κινητοποίησε τον Βενιζέλο ήταν «η εμμονή του βασιλιά Κων/νου στην ουδετερότητα»

Το υποερώτημα β αφορά τα «Νοεμβριανά». Για την απάντησή του μπορούμε να αξιοποιήσουμε το χωρίο στη σελ. 84 του σχολικού βιβλίου: «Η απουσία ωστόσο ομοφωνίας [...] και την εκθρόνισή του». Από το παράθεμα της «Νέας Ελληνικής Ιστορίας» του Α. Βακαλόπουλου μπορούμε να αντλήσουμε το σχόλιο «Ο διχασμός του ελληνικού κράτους [...] έχει συντελεστεί».

ΘΕΜΑ Β2

Ζητούμενο στο συγκεκριμένο θέμα είναι οι συνθήκες υπό τις οποίες εκδηλώθηκε η Βιομηχανική Επανάσταση στην Αγγλία κατά τον 19ο αιώνα.

Από το σχολικό βιβλίο μπορούν να αξιοποιηθούν οι σελ. 41-42 (υποενότητα: Η Βιομηχανική Επανάσταση στην Αγγλία), με έμφαση στα παρακάτω:

Εκβιομηχάνιση της παραγωγής στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας με παράλληλη αύξηση της ζήτησης των ανάλογων προϊόντων.

Τεχνολογικά επιτεύγματα.

Επενδυτικά κεφάλαια.

Διαθέσιμο εργατικό δυναμικό και αγροτικό πλεόνασμα.

Ελεγχόμενες πηγές πρώτων υλών και αγορές των βιομηχανικών προϊόντων.

Εμπορικός στόλος.

Αναπτυγμένο συγκοινωνιακό δίκτυο.

Μεγάλες ποσότητες γαιάνθρακα.

Ανεπτυγμένο πιστωτικό σύστημα και απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς.

Από το παράθεμα του Michel Beaud στην «Ιστορία του Καπιταλισμού από το 1500 ως σήμερα», το οποίο συμπληρώνει και διασαφηνίζει σε σημεία την ιστορική αφήγηση, μπορούμε να αντλήσουμε τις παρακάτω πληροφορίες:

Εντοπίζεται υψηλός δείκτης αστικοποίησης στη Μεγάλη Βρετανία το 1851 με τη δημιουργία μεγάλων πληθυσμιακά πόλεων. Ειδικότερη αναφορά γίνεται στο Μάντσεστερ που «αναδεικνύεται σε πρώτη πόλη της βαμβάκοβιομηχανίας», συγκεντρώνει το 80-85% εργατών της συγκεκριμένης δραστηριότητας, βρίσκεται κοντά στο Λίβερπουλ (κέντρο εισαγωγών βαμβακιού) και «περιβάλλεται από πλούσιο κοίτασμα άνθρακα».

Η Μεγάλη Βρετανία διαθέτει ανεπτυγμένη οικονομία, είναι αποικιακή δύναμη με καθοριστική παρουσία στο θαλάσσιο εμπόριο, «υιοθετεί τη λογική της εξειδίκευσης και του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας», σημειώνει «γιγάντια άλματα» στην προώθηση των εξαγωγών.